

Commemoració del centenari de la Junta de Museus de Catalunya: cent anys en l'organització dels museus catalans (1907-2007)

CARME CLUSELLAS

Presidenta de l'Associació de Museòlegs de Catalunya

Al llarg de 2009 es van celebrar un seguit d'actes per commemorar el centenari de la Junta de Museus de Catalunya, fundada l'any 1907, amb la voluntat d'apropar la figura de la Junta al ciutadà, i no només als professionals. Una celebració que pretenia explicar la formació i l'evolució de la Junta, destacar la seva acció en l'adquisició i el rescat del patrimoni a Catalunya i el seu paper en la formació i consolidació dels museus catalans. Però també aprofitar la celebració dels cent anys de la Junta de Museus per generar reflexió i debat sobre el passat, el present i el futur dels museus catalans i la seva organització.

La proposta de commemoració va partir de dues entitats vinculades als museus i dels seus professionals. L'abril del 2007 els companys de l'associació Projecte 58 proposaven a l'AMC organitzar un seguit d'activitats per celebrar l'efemèride. També, fa poc més de vint i cinc anys van ser els professionals del museus, concretament l'Associació de Treballadors de Museus de

Catalunya (ATMC), precedent de l'actual AMC, qui reclamava la recuperació de la Junta de Museus com a ens per liderar i participar del procés de reorganització dels museus de Catalunya, justament recent recuperada la democràcia. La Generalitat de Catalunya la recollia i la feia seva i, en el marc de la Llei de Museus del 1990, refundava l'actual Junta de Museus de Catalunya amb noves competències i noves formes de organització i participació.

La proposta de celebració del centenari de la institució també va trobar en la Generalitat –i concretament en el Departament del Cultura i Mitjans de Comunicació a través de la Direcció General del Patrimoni– i en la mateixa Junta de Museus la resposta i l'entusiasme per a la commemoració. Amb la finalitat d'organitzar els actes es va crear una comissió oberta, delegada de la Comissió Executiva de la Junta actual, participada per representants de totes les institucions implicades en la història de la Junta de Museus al llarg d'a-

quests 100 anys, en la qual –i ho hem d'agrair– van continuar participant activament l'AMC i Projectes 58 en la preparació i coordinació dels actes

FENT MUSEUS, FENT PAÍS

Fent museus, fent país va ser el lema finalment triat per englobar el seguit de propostes commemoratives i formava part de la imatge gràfica creada per l'efemèride. Alhora, es va crear un web propi a www.gencat.cat/cultura/juntademuseus a la pàgina principal de la Direcció General del Patrimoni Cultural, que va anar recollint i informant de totes les activitats celebrades amb motiu del centenari. Unes activitats a les quals es va convidar a sumar-s'hi a tots els museus de Catalunya i que van trobar resposta en activitats paral·leles organitzades per diferents museus que es van afegir als programes. Més de vint activitats commemoratives que poden veure a continuació.

La primera, que va donar el tret de sortida a tot un any de commemoracions, va ser un acte institucional i acadèmic a la sala de la cúpula del Museu Nacional d'Art de Catalunya el dia 22 de gener de 2008. L'acte va comptar amb una conferència de l'arquitecte Oriol Bohigas, amb el títol *De la tradició a la modernitat, als museus*, amb l'assistència de prop de dues-centes persones, i sota la presidència del conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació i representants de l'Ajuntament de Barcelona i de la Junta directiva de l'AMC.

Una activitat precedent havia estat l'editorial de la revista trimestral *Informatiu Museus*, núm. 77, corresponent a la tardor de 2007, a càrrec de Ramon Sagués, on s'oferia una reflexió sobre el present i el futur de la Junta de Museus de Catalunya.

Una activitat posterior va ser la celebració del cicle *El cinema va al museu*, a la Filmoteca de Catalunya, del 16 al 23 de març de 2008, amb vuit sessions¹ i un total de 1056 persones assistents.

També es va produir, per encàrrec de la Direcció General del Patrimoni Cultural, un documental de 30 minuts sobre els *100 anys de MUSEUS*, dirigit per Joanna Pardos i a càrrec de la productora Paral·lel 40 que es va emetre pel Canal 33 el diumenge 18 de maig de 2008, coincidint amb el Dia Internacional dels Museus, i per Barcelona TV el dia 7 de juliol de 2008. També es va emetre a través de nombroses emissores locals i se'n va fer una edició en DVD, que va ser tramesa a tots els museus i col·leccions que van manifestar el seu interès pel tema.

Una de les activitats centrals va ser la producció d'una exposició que es va presentar al Palau Moja del 9 de juliol al 28 de setembre de 2008 amb el títol *Fent museus, fent país. Cent anys de la Junta de Museus de Catalunya*, comissariada per Jordi Padró i produïda per Calidoscopi. L'exposició, de la qual es va publicar un ampli report al web www.patrimoni.gencat.cat, incorporava algunes obres emblemàti-

1, 2, 3 i 4. Diversos aspectes de l'exposició *Fent museus, fent país. Cent anys de la Junta de Museus de Catalunya*. Fotografies: © Albert Sierra.

¹ Es van projectar els següents films: *Jorge el curioso*, de Matthew O'Callaghan; *Las cajas españolas*, d'Alberto Porlan; *La hora de los valientes*, d'Antonio Mercero; *La mòmia*, de Karl Freund; *Thorvaldsen*, de Carl Th. Dreyer; *Viure a l'Hermitage*, d'Aliona Van der Horst; *Dopo mezzanotte*, de Davide Ferrario; *Vértigo*, d'Alfred Hitchcock; *El arca rusa*, d'Alexander Sokurov; *Noche en el museo*, de Shawn Levy; i *Viatge per Itàlia*, de Roberto Rossellini.

5 i 6. Acte institucional i acadèmic a la sala de la cúpula del MNAC que va iniciar l'any de commemoracions del centenari de la AMC. Fotografies: © Albert Sierra.

ques del Museu Nacional d'Art de Catalunya i del Museu Picasso i va ser visitada per 3.072 persones.

En el marc de l'exposició, Francesc Fontbona, membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, va pronunciar una conferència al saló del Vigatà del Palau Moja de Barcelona el dia 25 de setembre, amb el títol *Junts per fer els museus: centenari de la Junta de Museus de Catalunya*, que va comptar amb prop de cent-quaranta assistents.

Alhora, es van editar tretze mil fullons que es van distribuir a l'exposició *Fent museus, fent país* al Palau Moja i al Museu Nacional d'Art de Catalunya, on s'hi havia instal·lat un cartell informatiu sobre la Junta de Museus i es van col·locar un seguit de cartel·les explicatives a una vint-

na d'obres o col·leccions del MNAC, seleccionades per oferir un recorregut de visita –en paral·lel a l'exposició del Palau Moja–, en ser les peces més significatives de la història i gestió de la Junta, i que avui formen part del fons del MNAC.

Altres Museus de Catalunya van organitzar diversos actes. El Museu d'Art de Girona va organitzar la projecció, d'accés lliure i cada 30 minuts, del documental *100 anys de MUSEUS*, enregistrat amb motiu del centenari de la Junta de Museus de Catalunya. El Museu Episcopal de Vic va dedicar l'exposició temporal *El cel pintat. El baldaquí de Tost* al centenari de la Junta de Museus de Catalunya, del 12 de juliol al 16 de novembre de 2008. El Museu Marítim de Barcelona va organitzar una exposició, del 17 de juliol al 9 de setembre de 2008, amb els objectes

adquirits per la Junta de Museus entre els anys 1937 i 1959 i dipositats en aquest museu.

Els Amics dels Museus de Catalunya van organitzar un acte al saló del Vigatà del Palau Moja de Barcelona, amb una conferència del subdirector general de Museus, Daniel Solé, i la projecció del documental *100 anys de MUSEUS*, el dia 29 d'octubre de 2008, amb l'assistència de vuitanta persones. I la Reial Acadèmia de Bones Lletres i la Fundació Folch i Torres, conjuntament, van celebrar un acte amb el títol *Joaquim Folch i Torres: passió i acció*, que va tenir lloc al Palau Requesens de Barcelona el dia 17 de novembre de 2008, amb la intervenció de Mercè Vidal, professora titular del Departament d'Història de l'Art de la UB, Ramon Folch i Camarassa, escriptor, i Oriol Bohigas, arquitecte i president de

l'Ateneu Barcelonès; va gaudir de més d'un centenar de assistents.

Finalment, i com a cloenda de la commemoració –i per servir de referència en el temps esdevenidors– es va editar el llibre *Cent anys de la Junta de Museus de Catalunya. 1907-2007* que resumeix els cent anys d'història d'aquesta institució. El llibre, editat a càrrec de Publicacions de l'Abadia de Montserrat i prologat pel conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació, incorpora textos d'Andrea Garcia, Maria-Josep Boronat, Eva March, Lluïsa Sala i Josep M. Trullen, cadascun d'ells desgranant les diferents etapes de la Junta, des dels seus antecedents fins l'actualitat. L'acte de presentació del llibre va tenir lloc el 13 de gener de 2009 al saló del Vigatà del Palau Moja, amb la intervenció dels autors, en un acte presidit pel con-

7. El conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació en el discurs d'inauguració de l'exposició *Fent museus, fent país. Cent anys de la Junta de Museus de Catalunya*. Fotografia: © Albert Sierra.

seller de Cultura i Mitjans de Comunicació.

PER CENT ANYS MÉS!

La commemoració del centenari de la Junta de Museus va coincidir pràcticament amb la presentació del nou Pla de Museus de Catalunya, a càrrec del conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació. Una proposta que, lluny d'altres valoracions, significa novament als museus com a peces cabdals a l'hora de fer país i posa de manifest la participació activa que ha tingut la Junta de Museus de Catalunya en l'elaboració de les noves propostes del Pla de Museus. Accions que creiem que cal continuar emprendre. I són les que podrien donar resposta a un seguit de preguntes que com a col·lectiu professional ens fem i haurem de respondre'ns en els temps que venen.

Qüestions en la línia de si la Junta actual gaudeix de l'autonomia i de les competències necessàries per assolir la seva missió i els seus objectius; si és suficient la dedicació actual dels vocals de la Comissió Executiva; si la Junta ha de ser un organisme consultiu o propositiu i si ha de disposar d'una estructura executiva i de gestió i d'un pressupost propi o quina és la relació que ha d'establir amb Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA).

L'AMC manifesta novament la necessitat de valorar el paper de Junta de Museus en l'àmbit de la museologia, en un moment de creació i generació de noves estructures de gestió i organització en el marc de la cultura catalana. Alhora que cal replantejar-ne la seva funció i activitat de futur en una tasca

que continua essent avui encara necessària: l'organització i planificació, així com el seguiment del museus a Catalunya.

Es per això que, coincidint amb la segona edició dels Premis de Museologia de Catalunya que atorga l'Associació de Museòlegs, el Jurat dels Premis va creure molt oportú concedir un Premi Extraordinari a la Junta de Museus de Catalunya. Un guardó que –en la modèstia d'aquests premis–, volia posar de manifest, des de la professió, el reconeixement a la **Junta de Museus de Catalunya** pel seu treball i el seu impuls des dels inicis en la configuració i organització del panorama museístic de Catalunya; per l'excepcionalitat d'una trajectòria ininterrompuda de lideratge en la protecció i la salvaguarda del patrimoni cultural català; per la defensa d'aquest patrimoni i per la seva protecció i salvaguarda en temps de guerra; per l'impuls i la creació d'una xarxa d'equipaments museístics d'alt nivell i d'institucions dedicades a l'estudi i la conservació del patrimoni; per la seva voluntat constant i decidida per incrementar, recuperar i protegir el patrimoni, i fer-ho des d'una visió institucional i nacional. I, a l'enssem, com a reconeixement a totes les persones, personatges, polítics, intel·lectuals, artistes, col·leccionistes, etc., molts d'ells pioners de la museologia a Catalunya, molts d'ells – per la seva empenta, el seu entusiasme, la seva voluntat, la seva constància, la seva decidida acció... – referents avui i sempre per a la nostra professió.